

ТРАДИЦІЙНІСТЬ І НЕСТАНДАРТНІСТЬ АФІКСАЦІЇ ЯК СПОСОБУ УТВОРЕННЯ НІМЕЦЬКИХ МОЛОДІЖНИХ СЛЕНГІЗМІВ

Олександр ПОЗДНЯКОВ (Івано-Франківськ, Україна)

У статті розглядаються особливості афіксації при утворенні лексичних одиниць німецького молодіжного сленгу. Автор аналізує деривати трьох частин мови – іменники, дієслова і прикметники. Наприкінці статті подано висновки.

The article deals with the peculiarities of the affixation by forming the lexical units of the German youth slang. The author analyses the derivatives of three parts of speech – nouns, verbs and adjectives. At the end of the article the conclusions are drawn.

Сучасна німецька мова є комплексною системою, яка складається з багатьох взаємозалежних і взаємопов'язаних підсистем. У її структуру входять різноманітні діалекти, мови представників різних професій, соціальних та вікових груп. Усі вони більш або менш інтенсивно впливають на розвиток загальнонаціональної мови, визначають його особливості та тенденції.

Вони є перехідною ланкою при входженні у розмовний і літературний варіанти німецької мови запозичень, виступають рушійною силою у процесі зміни значень конвенційних лексичних одиниць.

Однією з важливих складових, що формують основну базу сучасної загальнонаціональної німецької мови є молодіжний сленг. Неординарний та радикальний він утворює власну підсистему, яка перебуває у тісному взаємозв'язку з іншими мовними підсистемами.

Актуальність роботи визначається загальною тенденцією до активізації досліджень німецького молодіжного сленгу у сучасній германістиці.

Специфіка німецького молодіжного сленгу загалом та його лексики зокрема полягає в тому, що вони відображають світосприйняття та спосіб мислення представників вікової групи, цінності та контакти з оточуючим

середовищем, які істотно відрізняються від понятійної системи дорослого світу. У мові вони шукають шляхи самовираження, відмежування від незрозумілого та часом ворожого зовнішнього оточення.

Дані чинники є визначальними у процесі утворення лексичних одиниць німецького молодіжного сленгу.

Метою статті є визначення ролі традиційного і нестандартного у процесі афіксації як способі утворення лексичних одиниць німецького молодіжного сленгу.

Традиційними ми вважаємо форманти і їх значення, зафіксовані у “Словнику словотворчих елементів німецької мови” [1] та вказані у наукових працях, присвячених проблемі словотвору загальнонаціональної німецької мови [2; 3; 8].

Предметом дослідження є утворення німецьких молодіжних сленгізмів шляхом префіксації і суфіксації.

Об’єктом дослідження є лексикографічно зафіксовані лексичні одиниці німецького молодіжного сленгу, які належать до трьох частин мови – іменники, дієслова і прикметники.

Матеріалом дослідження є деривати з німецькими мотивуючими основами, відібрані із словників німецького молодіжного сленгу [5-7; 9-14]. До вибірки не було включено слова, які є наслідком семантичного переосмислення стандартизованих дериват без формальних змін. З метою встановлення “молодіжності” аналізованих одиниць здійснено перевірку їх наявності у електронних версіях словників стандартизованої лексики німецької мови [4].

Завданням статті є квантитативно-квалітативний опис німецьких молодіжних сленгізмів-дериват з врахуванням екстралінгвальної детермінованості досліджуваного мовного явища.

Семантична суть префіксації – надання слову відповідної категоріальної ознаки – створює передумови її застосування для утворення нових лексичних одиниць німецького молодіжного сленгу.

Властива адолесцентам схильність до перебільшування і категоричності при оцінці предмета найменування виражене у використанні для утворення сленгізмів-іменників префікса **Super-**, який надає їм значення високої або найвищого ступеня якості, підсиленого ефекту: *Superbirne – Person mit hoher Denktelligenz, Person mit wenig Denktelligenz; Super-Scheibe – sehr gute Platte; Super-Biene – gut aussehendes Mädchen.*

У порівнянні з **Super-** префікс **Mini-**, який надає іменикам значення малого розміру, мініатюрності, у загальному німецькому молодіжному сленгу є менш продуктивним: *Minipanzer – hässliches Mädchen, fettes Mädchen.*

Найбільш продуктивно у німецькому молодіжному сленгу відбувається префіксація дієслів. Для цього процесу характерним є використання традиційних словотворчих елементів з їх традиційними значеннями.

Продуктивними при утворенні сленгізмів-дієслів є наступні префікси.

Префікс **be-**:

- значення цілеспрямованої дії, охоплення дією чого-небудь: *behumsen – jemanden auf den Arm nehmen, betrügen;*
- значення оснащення: *bekoffern – jemanden anpumpen;*
- значення підсилення: *bekeimen – jemanden zulabern, vollquatschen; ansprechen.*

Префікс **ver-**:

- значення віддалення: *vertopfen – schnell abhauen;*
- значення завершення дії: *verdackeln – etwas verpassen, etwas vergessen;*
- значення тривалості дії: *verdröseln – sich hängen lassen, faulenzen;*
- значення використання, витрачання: *verkacken – etwas verlieren, eine gute Chance verlieren;*
- значення підсилення, інтенсивності дії: *verbimsen, verhinkeln – verprügeln.*

Префікс **zer-**:

- значення підсилення: *zerfetzen, zereiern – lauthals lachen; sich ärgern.*

Префікс **ent-**:

- значення позбавлення, усунення чого-небудь: *entnageln – kastrieren;*

– значення, протилежне до значення стандартизованого дієслова з іншим префіксом: *entschleunigen – etwas langsamer angehen*.

У даних випадках молодіжна специфіка утворених лексичних одиниць виражена твірною основою.

Префікс *er-* із значенням постійної дії, спрямованої на кінцеве досягнення мети використано для утворення деривати від іменної твірної основи: *ergeiern – sich etwas ergattern, sich etwas (mehr oder weniger legal) beschaffen, betteln*.

Схильність адолесцентів до гіперболізації як вираження їх вразливості та психічної нестійкості визначає вибір відповідних префіксів у процесі дериваційного утворення прикметників-сленгізмів. Тут домінуючу роль відіграють форманти, які надають підсилюючого значення. Серед традиційних підсилюючих префіксів варто відзначити *hyper-* і *super-*: *hypergeil – sehr geil; hypermatt – sehr matt; superstark – sehr stark; superschick – sehr schick*.

Сюди вважаємо за необхідне додати специфічні “молодіжні” префікси, які також використовуються для підсилення значення прикметників. Як традиційні префікси прикметників дані форманти не зазначені. Вони є запозиченими словотворчими одиницями і приєднуються до німецьких твірних основ.

– *mega-*: *megahart – sehr hart; megastark – sehr stark; megageil – sehr geil;*

– *giga-*: *gigageil – sehr geil; gigadumm – sehr dumm; gigahart – sehr hart;*

– *meta-*: *metastark – sehr stark; metahart – sehr hart; metatoll – sehr toll;*

– *turbo-*: *turbogeil – sehr geil; turbostark – sehr stark;*

– *ultra-*: *ultrakrass – sehr krass; ultrastark – sehr stark.*

Для підсилення значення прикметників у німецькому молодіжному сленгу використовується префікс *inter-*. У даному випадку креативність адолесцентів виражається у використанні словотворчого елемента з новим значенням: *intergalaktisch – sehr gut, toll; intergeil – sehr geil, hervorragend*.

Нечастотним є префікс *un-*, який надає прикметникам значення заперечення, протилежності: *ungeil – nicht geil; unangesagt – nicht im Trend*.

Причиною цього вважаємо традиційність даного способу заперечення, що не задовольняє молодіжне прагнення до оригінальності.

Суфіксація є також продуктивним способом утворення нових лексичних одиниць німецького молодіжного сленгу.

Для суфіксації як способу утворення нових лексичних одиниць німецького молодіжного сленгу характерна особливість поєднання іншомовних формантів з німецькими основами.

При утворенні сленгізмів-іменників найбільш продуктивним є суфікси, які служать для позначення осіб.

На нашу думку, це є логічним з огляду на розвиненість у німецькому молодіжному сленгу лексико-семантичного поля “імена”, причому його поповнення відбувається швидкими темпами. Багато первинних імен-сленгізмів мають форму словосполучень і суфіксація є у цьому випадку ефективним засобом для утворення на їх базі нових єдиних лексем. Таким чином реалізується мовний радикалізм адолесцентів – за рахунок актуалізації суб’єктивно виокремлених ознак предмета найменування.

Для позначення осіб у німецькому молодіжному сленгу використовуються як традиційні суфікси, так і специфічно молодіжні, не зазначені у фаховій літературі як словотворчі елементи загальнонаціональної німецької мови.

Серед традиційних суфіксів, які використовуються у німецькому молодіжному сленгу для утворення іменників на позначення осіб чоловічого роду, варто відзначити *-er* і *-el*. Твірними основами можуть бути різні частини мови: *Spacker – unattraktiver Junge*; *Bringer – alles, was gut oder im Trend ist*; *Muckel – schweigsame, verschlossene Person*; *Wichtel – Person, die sich wichtig macht*.

Суфікс *-er* для позначення осіб може використовуватися також у своєму розширеному варіанті *-iker*: *Problemiker – Person, die ständig mit sich bringt*.

Серед запозичених формантів продуктивним є суфікс *-loge*, який приєднується до німецьких твірних основ: *Promillologe – Gewohnheitstrinker, Säufer, Verkehrspolizist; Müllologe – Schwätzer*.

На позначення осіб чоловічого роду зафіксовано також використання суфікса *-us*, який приєднується до прикметникової твірної основи: *Dickus – dicke Person männlichen Geschlechts*.

Для суфіксації німецького молодіжного сленгу при утворенні іменників на позначення осіб чоловічого роду характерним є використання специфічних, нетрадиційних суфіксів. Це – форманти *-i* та *-o*, які можна вважати “молодіжною” альтернативою суфікса *-er*. Утворені за їх допомогою іменники відзначаються іронічно-фамільярним забарвленням: *Draußi – Person, die gerne an der frischen Luft ist; Drinni – Stubenhocker; Anarcho – Anarchist*.

Молодіжні суфікси поєднуються із:

- стандартизованими основами без зміни значення: *Schrulli – schrullige Person, schwieriger Mensch; Karriero – jugendlicher Karriere-Vorzeigetyp*;
- стандартизованими семантично переосмисленими основами: *Raffi – Person, die schnell begreift, was Sache ist; Schmacko – attraktiver Junge*;
- специфічно сленговими основами: *Grufti – einer, der in der Gruft liegt, (altmodische) Person jenseitsdes 30. Lebensjahres, Okkultist, Satansanbeter; Gollo – Idiot*.

Аналогічно традиційному суфіксу *-er*, *-o* може використовуватися у розширеному варіанті *-iko*: *Sympathiko – netter Kerl, angenehmer Zeitgenosse, Sympathieträger*.

Суфікс *-i* у німецькому молодіжному сленгу має також інші значення:

- осіб жіночого роду: *Mopsi – Mutter*;
- неістот: *Minunni – Minute*.

Існування цих формантів, зумовлене, на нашу думку, такими екстралінгвальними причинами:

- прагнення виокремитися серед представників інших соціальних чи вікових груп;

- протест проти правил і норм системи словотвору літературного варіанту німецької мови;
- намагання привернути увагу партнера комунікації;
- пошук шляхів яскравішого більш яскравого вираження суб'єктивного ставлення до предмета найменування.

Для утворення способом суфіксації іменників жіночого роду у німецькому молодіжному сленгу використовуються традиційні форманти:

-e: *Schlunze* – *schlampig gekleidete Frau*; *Depresse* – *niedergeschlagene weibliche Person*;

-ei: *Tummerei* – *Alkohol- oder Drogenrausch*; *Bräuterei* – *Anmache, Mädchenjagd*;

-ette: *Hässlette* – *unattraktive Person*; *Mantalette* – *naives Mädchen*.

При утворенні іменників середнього роду використовується традиційний демінутивний суфікс **-chen**, який у німецькому молодіжному сленгу вказує на іронічне ставлення до предмета найменування: *Klärchen* – *Schnaps*; *Tittchen* – *corpulenter Junge*.

У процесі утворення способом суфіксації дієслів найбільшою продуктивністю у німецькому молодіжному сленгу відзначається формант **-eln**. Він надає утвореним словам значення дії або стану і використовується, переважно, при основах іменників: *bürsteln* – *Sex haben*; *muckeln* – *kuscheln*; *mupfeln* – *essen*.

При основах прикметників даний формант є непродуктивним: *dümmeln* – *dumm daherreden, sich unqualifiziert äußern*.

Суфіксація за допомогою додавання **-eln** може супроводжуватися появою умлаута у кореневого голосного: *züngeln* – *sich küssen*; *äugeln* – *flirten*.

Інші зафіксовані в результаті аналізу лексикографічних джерел суфікси, які використовуються для утворення сленгізмів-дієслів:

-ieren: *kajalisieren* – *Kajal auftragen*; *diagnostikalisieren* – *unbeherrscht Alkohol trinken*;

-ern: *schlendern* – *onanieren*; *brettern* – *sich schnell fortbewegen*.

Найбільш продуктивним і частотним суфіксом при утворенні сленгізмів-прикметників є **-mäßig**. Такі лексичні одиниці є переважно загальними суперлативами. Предмет або ознака порівняння можуть бути найрізноманітнішими: *granatenmäßig – sehr gut, hervorragend; weltmäßig – toll, super*.

Зустрічаються також порівняння на основі негативних якостей: *deppmäßig – sehr dumm*.

Іншими продуктивними суфіксами німецького молодіжного сленгу є **-ig** та **-isch**.

Суфікс **-ig** надає утвореним прикметникам значення:

– подібності: *assig – widerlich, abscheulich; prollig – angeberisch*;

– наявності певної ознаки: *berstig – eigenartig, seltsam; spackig – lächerlich*.

Прикметники, утворені за допомогою суфікса **-isch** є загальними суперлативами: *orgasmisch – sehr gut, hervorragend; elchisch – toll, wunderbar*.

Як словотворчі елементи, які надають утвореним за їх допомогою лексичним одиницям німецького молодіжного сленгу значення наявності певної ознаки при характеристиці людини виступають наступні суфікси прикметників:

-lich: *schlapplich – schwächlich, langweilig, fade, schlecht*;

-haft: *didihaft – dumm*;

-ös: *pornös – außergewöhnlich gut; tubbitös – niedlich*.

Результати здійсненого дослідження дозволяють зробити наступні висновки. Традиційні афікси у німецькому молодіжному сленгу частково реалізують свої потенційно можливі значення. Спостерігається зосередження на одному або кількох “популярних” значеннях, вибір яких зумовлений соціально-віковими особливостями її носіїв.

Наприклад, схильність до перебільшення виражена у продуктивності префіксів **super-**, **hyper-** і **meta-**, конкретизація, суб’єктивна оцінка – суфікса **-er**, зневажливого або іронічного ставлення – суфікса **-chen**, мовної невпевненості,

відсутність чітких уявлень про властивості предмета висловлювання і, як наслідок, порівняння з властивостями інших предметів – суфікса *-mäßig*.

У процесі дослідження було зафіксовано ряд нетрадиційних формантів. Їх використання вважаємо наслідком комплексної дії соціально-вікових чинників, які визначають особливості лексичного запасу адолесцентів, таких як задоволення потреби у відмежуванні, вираженні протесту, оригінальності та схильності до перебільшення.

Деякі з даних нетрадиційних формантів мають іншомовне походження і приєднуються до традиційних або специфічно молодіжних мотивуючих основ.

Вважаємо перспективним використання одержаних результатів при дослідженні інших номінативних процесів у лексиці німецького молодіжного сленгу з точки зору їх екстралінгвально зумовленої нестандартності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка / А.Н.Зуев, И.Д.Молчанова, Р.З.Мурясов и др.; Под рук. М.Д.Степановой. – 2-е изд., стереотип. – М.: Русский язык, 2000. – 536 с.
2. Степанова М.Д. Словообразование современного немецкого языка / Под ред. Т.В.Строевой. – 2-е изд., испр. – М.: КомКнига, 2007. – 376 с.
3. Степанова М.Д., Фляйшер В. Теоретические основы словообразования в немецком языке: Учеб. пособие для филологических факультетов университетов и институтов иностранных языков. – М.: Высшая школа, 1984. – 264 с.
4. Das große Wörterbuch der deutschen Sprache. Langenscheidt – Grosswörterbuch der deutschen Sprache. Duden – Die deutsche Rechtschreibung 2006. Категория: словарь. Разработчик: Langenscheidt/Duden. – Год выпуска : 2006. Активация рег. код: да. Язык интерфейса: немецкий/английский. Платформа: Windows 98/ME/2000/XP. Формат файла: ISO, Кол...во CD|Тип: 1cdx350Mb. Размер файла: 350 MB.
5. Ehmann H. Affengeil: ein Lexikon der Jugendsprache. – origin. Ausg. 4, durchges. Aufl. – München: C.H.Beck, 1996. – 156 s.

6. Ehmann H. Endgeil – Das voll korrekte Lexikon der Jugendsprache. – 1. Aufl. – München: C.H.Beck, 2005. – 178 s.
7. Ehmann H. Oberaffengeil: neues Lexikon der Jugendsprache. – München: C.H.Beck, 2001. – 160 s.
8. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. – Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1969. – 326 s.
9. Heinemann M. Kleines Wörterbuch der Jugendsprache. Wörter-Wendungen-Texte. – Leipzig: Bibliographisches Institut, 1989. – 122 s.
10. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2003. – Stuttgart: Klett, 2003. – 128 s.
11. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2005. – Stuttgart: Klett, 2005. – 128 s.
12. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2006. – Stuttgart: Klett, 2005. – 124 s.
13. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2007. – Stuttgart: Klett, 2006. – 144 s.
14. PONS Wörterbuch der Jugendsprache 2008. Sammelband seit 2001. Von Schülerinnen und Schülern aus ganz Deutschland. – Stuttgart: Klett, 2008. – 288 s.